

Μιλώντας για τη γειτονιά μας/ένθετο 01

Και τι μπορούν ΗΠΑ και Ισραήλ

κής, οικονομικής, κοινωνικής, πολιτισμικής) θα πρέπει να προκριθεί; Τι βάθος έχουν αντιθέσεις όπως αυτή μεταξύ κρατιστών (Νετανιάχου) και παγκοσμιοποίησης, τύπου «ανοιχτή κοινωνία» (Σόρος) κ.λπ.;

Φυγόκεντρες-δικαστικές και κεντρομόλες-ενοποιητικές δυνάμεις στη Μέση Ανατολή

Οι φυγόκεντρες δυνάμεις στη Μέση Ανατολή, όπως δείχνουν οι εκεί βαθιές διαιρέσεις, είναι πολλές. Το μέλλον όμως προοιωνίζεται περισσότερο ευνοϊκό για τις κεντρομόλες δυνάμεις. Τότε, σε 2, 3, 5 δεκαετίες το πολύ, η γεωοικονομία της Μέσης Ανατολής, οι φυσικοί και προπαντός οι ανθρωπίνι πόροι της, θα εκδηλώσουν τη νέα δυναμική τους. Στο μεταξύ, ο εφήμερος, ο ρηχότατος, αγόμενος και φερόμενος, υποτελής σε όλες του τις εκφάνσεις, ελλαδικός νεοπολιτικός κόσμος, μαζί με τα ιδεολογικο-πολιτικά εξαπτερά του, αρνείται να αντιληφθεί ότι σε μερικές δεκαετίες η Μέση Ανατολή δεν θα είναι αυτή που βλέπουμε σήμερα. Με άλλα λόγια αποποιείται και, απερίσκεπτα, εκχωρεί σε άλλους το σημαντικότερο, ιστορικά, τμήμα του ζωτικού μας χώρου. Ιδιαίτερα η μέχρι χτες κυβερνώσα (υποτίθεται) νεο-αριστερά, η πολυπολιτισμική, η δήθεν δημοκρατική και σε όλα της μόνον «δήθεν», κοιτάζει το δάχτυλό της και δεν βλέπει το φεγγάρι, σκορπίζει λόγια ψεύτικα ενώ χωνόταν κάτω από την αμερικανο-ισραηλινή ποδιά. Σήμερα, η επικρατούσα στη χώρα μας αντίληψη είναι ότι το εθνικό συμφέρον προάγεται απαρέγκλιτα μέσω της στρατηγικής συμμαχίας με τον αμερικανοϊσραηλινό άξονα και τη διατήρηση προνομιακών και, σε τελευταία ανάλυση, επικαθοριστικών, πολιτικο-οικονομικών σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν και μέσα στον λαό υπάρχουν πολλοί που διατηρούν τις προς Ανατολάς ευαισθησίες τους και θεωρούν πως είναι αναγκαίες οι στέρεες σχέσεις με τον αραβικό κόσμο και το Ιράν, σε καμία περίπτωση δεν φαίνεται να γέρνει η πλάστιγγα προς την εκεί μεριά, και η στρατηγική της χώρας παραμένει μονόπλευρα προσανατολισμένη προς τη Δύση.

Σύγκρουση χαμηλής έντασης ή ολοκληρωτικός πόλεμος;

Ή μήπως συνέχιση των εγκληματικών

αμερικανοϊσραηλινών προκλήσεων και επιλεκτικά ιρανικά αντίποινα; Ποια ήταν αλήθεια και πώς να αξιολογηθούν τα αντίποινα του Ιράν; Ίσως μερικοί ν' απογοητεύτηκαν και να είπαν «μα, αυτό ήταν όλο κι όλο το ιρανικό απαντητικό χτύπημα;». Εάν όμως σκεφτούμε λογικά και ψύχραιμα, θα διαπιστώσουμε ότι αυτό το χαμηλής έντασης χτύπημα εκφράζει μιαν άλλη, όχι παρορμητική, φιλοσοφία. Πρώτα απ' όλα πριν το χτύπημα αυτό κατά των δύο αμερικανικών βάσεων οι Ιρανοί έστειλαν προειδοποίηση: η ελβετική πρεσβεία στην Τεχεράνη, που εκπροσωπεί και διαχειρίζεται ορισμένες αμερικανικές υποθέσεις, ενημερώθηκε μιάμιση ώρα πριν ότι θα πληγούν οι συγκεκριμένες βάσεις. Ήταν συνεπώς ένα χτύπημα περισσότερο συμβολικό, το οποίο είχε ως σκοπό να δείξει *εάν και πώς* το Ιράν μπορεί να απαντήσει όταν δέχεται επίθεση. Να στείλει το μήνυμα ότι εάν άλλοι ιρανικοί στόχοι δεχθούν επίθεση, το Ιράν μπορεί να προκαλέσει αντίποινα χτυπώντας στρατιωτικούς στόχους όπου υπηρετούν 50.000 περίπου Αμερικανοί, φιλοξενούμενοι σε βάσεις του Κατάρ, του Μπαχρέιν, του Ντουμπαί, της Σαουδικής Αραβίας κ.λπ. Αυτοί οι 50.000 Αμερικανοί αποτελούν βέβαια ανθρώπινες ψυχές, συμβαίνει να είναι όμως στρατιωτικοί και για τον λόγο αυτό, όπως δήλωσε ο Νασράλα σε ομιλία του στη Βηρυττό, αποτελούν εν δυνάμει στόχους που δεν θα εξαιρεθούν, σε αντίθεση με τους Αμερικανούς πολίτες. Συνέχισε μάλιστα λέγοντας ότι θα είναι δύσκολο για την Αμερική να υποδεχθεί μεγάλο αριθμό στρατιωτών σε κατάσταση που—όπως υποδήλωνε κάμπτοντας σε οριζόντια θέση τον καρπό του χεριού του—θα προκαλούσε μεγάλη οδύνη στον αμερικανικό λαό. Δεν ειπώθηκε όμως μόνο αυτό: υπήρξε κι ο σαφής υπαινιγμός πως είναι πιθανό, σε περίπτωση ανεξέλεγκτης κλιμάκωσης των επιθέσεων εναντίον του Ιράν, το Ισραήλ να υποστεί και αυτό σκληρά αντίποινα. Αυτά και άλλα λέγονται ενόσω το Ισραήλ εμπλέκεται έως και σήμερα επιχειρησιακά στον πόλεμο κατά της Συρίας, βομβαρδίζοντας συστηματικά στρατιωτικούς και όχι μόνο στόχους.

Παρά το γεγονός ότι το Ιράν σε περίπτωση ολοκληρωτικού πολέμου

απειλείται με ανυπολόγιστες σε ανθρώπινα θύματα και σε υποδομές καταστροφές, η υπάρχουσα αποτρεπτική δύναμη του αμερικανοϊσραηλινού άξονα, όσο προηγμένη τεχνολογικά κι αν παρουσιάζεται, δεν διασφαλίζει τους αμερικανικούς στόχους και το οργανικά συμμαχικό του Ισραήλ από επίσης καταστροφικά ιρανικά αντίποινα. Αυτός είναι και ο λόγος που σοβαροί αναλυτές και κεντρικά πρόσωπα των πολιτικο-κοινωνικών δικτύων σε χώρες της Μέσης Ανατολής θεωρούν ανεπιθύμητη και από την πλευρά του επιτιθέμενου αμερικανοϊσραηλινού άξονα την ακραία κλιμάκωση των επιχειρήσεων. Κρίνουν πως ένας παρανοϊκός κύκλος πολεμικής βίας, τον οποίο μια ανεξέλεγκτη κλιμάκωση επιθέσεων-αντεπιθέσεων μπορεί να προκαλέσει, θα οδηγήσει και τις δύο πλευρές σε -ανισόμετρα μεν αλλά εν πολλοίς μη αναστρέψιμα- καταστροφικά αποτελέσματα. Εκτιμούν επίσης πως νουνεχείς υπάρχουν, όσο κι αν δεν προπορεύονται μέχρι στιγμής, και στον αμερικανοϊσραηλινό άξονα.

Σύντομο απόσπασμα από τη δευτερολογία

Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή παρουσιάστηκε και σήμερα ως εξαιρετικά πολύπλοκη και αντιφατική, η δε προσπάθεια ανάλυσής της παραπέμπει τον ακροατή μας σε εκτιμήσεις που απορρέουν από τις θεωρίες του χάους. Θα έλεγα ότι οι προσεγγίσεις του (πράγματι πολύπλοκου και φαινομενικά χαστικού)

προβλήματος Μέση Ανατολή χρειάζονται μέθοδο. Η διάκριση ανάμεσα στις γεωπολιτικές σταθερές και στις γεωπολιτικές μεταβλητές είναι απαρεγκλίτως ουσιώδης. Όσο άλλωστε και η διάκριση σε ιστορικές (με υπερχιλιόχρονο πολιτισμικό και διοικητικό παρελθόν) και νεοσύστατες (έστω ηγεμονικές σε περιόδους της νεωτερικότητας ή μετανεωτερικότητας) χώρες, διαχωρίζει σε βάθος μια δημοσιολογούσα, ψευδοεπιστημονική, γεωπολιτική διήγηση από μια διεισδυτική και επιστημονικά θεμελιωμένη γεωπολιτική ανάλυση**. Όσον αφορά στο ετεροκινούμενο, συστημικό πολιτικό μας προσωπικό και τους περί την γεωπολιτική μέντορες του, καταχρώμενους τον απλοϊκό συλλογισμό «ο εχθρός του εχθρού μου -εννοείται ο τουρκικός επεκτατισμός εν προκειμένω- είναι φίλος μου», δεν οδηγεί σε εθνική αλλά σε υποτελή στάση, μικρής έως μηδαμινής—όταν έρθουν τα δύσκολα—αποτελεσματικότητας. Περί αυτού όμως άλλη φορά...

* Ο Βαγγέλης Πισσίας είναι ομότιμος καθηγητής, Δρ Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων. Η ομιλία του στην εκδήλωση αποδίδεται εδώ συντετμημένη και προσαρμοσμένη σε γραπτό λόγο από τον ίδιο, με την προσθήκη του σύντομου προλόγου που προηγείται του κυρίως κειμένου.

** Αναφορά στον «αντίπαλο» ιδεολογικής άποψης ΡΝΤ. Κάπλαν: «Η εκδίκηση της Γεωγραφίας», εκδόσεις Μελάι, Αθήνα 2016.

✓ **Οι φυγόκεντρες δυνάμεις στη Μέση Ανατολή είναι πολλές, όμως το μέλλον προοιωνίζεται περισσότερο ευνοϊκό για τις κεντρομόλες: σε 2, 3, 5 δεκαετίες το πολύ, η γεωοικονομία της Μέσης Ανατολής, οι φυσικοί και ανθρωπίνι πόροι της, θα εκδηλώσουν τη νέα δυναμική τους**